

Marja Bosma, Andreas Koch, Roman Koot & Mieke Rijnders, *De wereld van Pyke Koch*, Zwolle, WBooks, 2017, 127 pp., ill., ISBN 9789462582385

De Nederlandse schilder Pyke Koch (1901-1990) is in Vlaanderen relatief onbekend. Nochtans is zijn leven verbonden met de geschiedenis van het Diets-nationalisme. Naar aanleiding van een overzichtstentoonstelling van zijn oeuvre in het Centraal Museum te Utrecht verscheen een boek over zijn le-

ven en werk. Kunsthistorica Mieke Rijnders neemt het hoofdstuk over het politieke leven van Koch voor haar rekening. (pp. 42-83) Koch kwam als student in de rechten aan de universiteit Utrecht via het Dietsch Studentenverbond in contact met het Verdinaso

waarvan hij in 1934 lid werd. Hij gaf de voorkeur aan de organisatie van Joris Van Severen omdat de Nederlandse fascistische organisaties naar eigen zeggen onvoldoende allure hadden. Hij voelde zich aangetrokken tot het 'aristocratisch' karakter van het Verdinaso waarbij een zelfverkleerde elite het recht opeiste om het volk te leiden. Diplomatenzoon Koch had altijd al een minachting gevoeld voor het plebs. Hij huwde met een adellijke nicht van Ernst Voorhoeve, de leider van de Nederlandse afdeling van het Verdinaso. Koch was een actief lid, nam deel aan meetings en publiceerde geregeld in *Hier Dinaso!* In deze periode schilderde hij zelfportretten die tentoongesteld werden op de kunstbiënnale van Venetië. De gelijkenis met het iconische portret (1935) dat de Belgische fotograaf Willy Kessels maakte van Van Severen is treffend, een feit dat niet opgemerkt wordt in het boek, terwijl nochtans wel erkend wordt dat dit werk moet worden gezien in relatie tot zijn politiek engagement. Koch portretteerde zich als leider en heerser. (p. 63) Met het Verdinaso-Nederland komt Koch in november 1940 in de Nationaal Socialistische Beweging van Anton Mussert terecht waar hij een rol hoopte te spelen in het op nazi-leest geschoeide kunstleven. Hij kwam al gauw in botsing met de hiërarchie en zei in april 1941 zijn lidmaatschap op, maar bleef als kunstenaar wel actief. Na de oorlog werd hij schuldig bevonden aan collaboratie door de Centrale Eerraad voor de Beelden Kunst. Ook

de Nederlandse Bijzondere Rechtspleging vond hem schuldig, maar velde een al bij al mild oordeel. Koch mocht een jaar lang zijn beroep niet uitoefenen. Het verhinderde niet dat hij verder uitgroeide tot een van de belangrijkste Nederlandse schilders met een magisch-realistisch oeuvre dat ongetwijfeld het predicaat Entartete Kunst zou hebben gekregen in het Derde Rijk.

BRUNO DE WEVER